

Työterveyslaitos

Ajankohtainen tuberkuloositilanne ja tartuntatautilain 55§ mukaiset terveystarkastukset

Dosentti, johtava asiantuntija

 Hanna Soini THL

Dosentti, ylilääkäri Irmeli
Lindström, TTL

80 VUOTTA
HYVINVOINTIA
TYÖSTÄ

5.12.2025 Perjantai-meeting

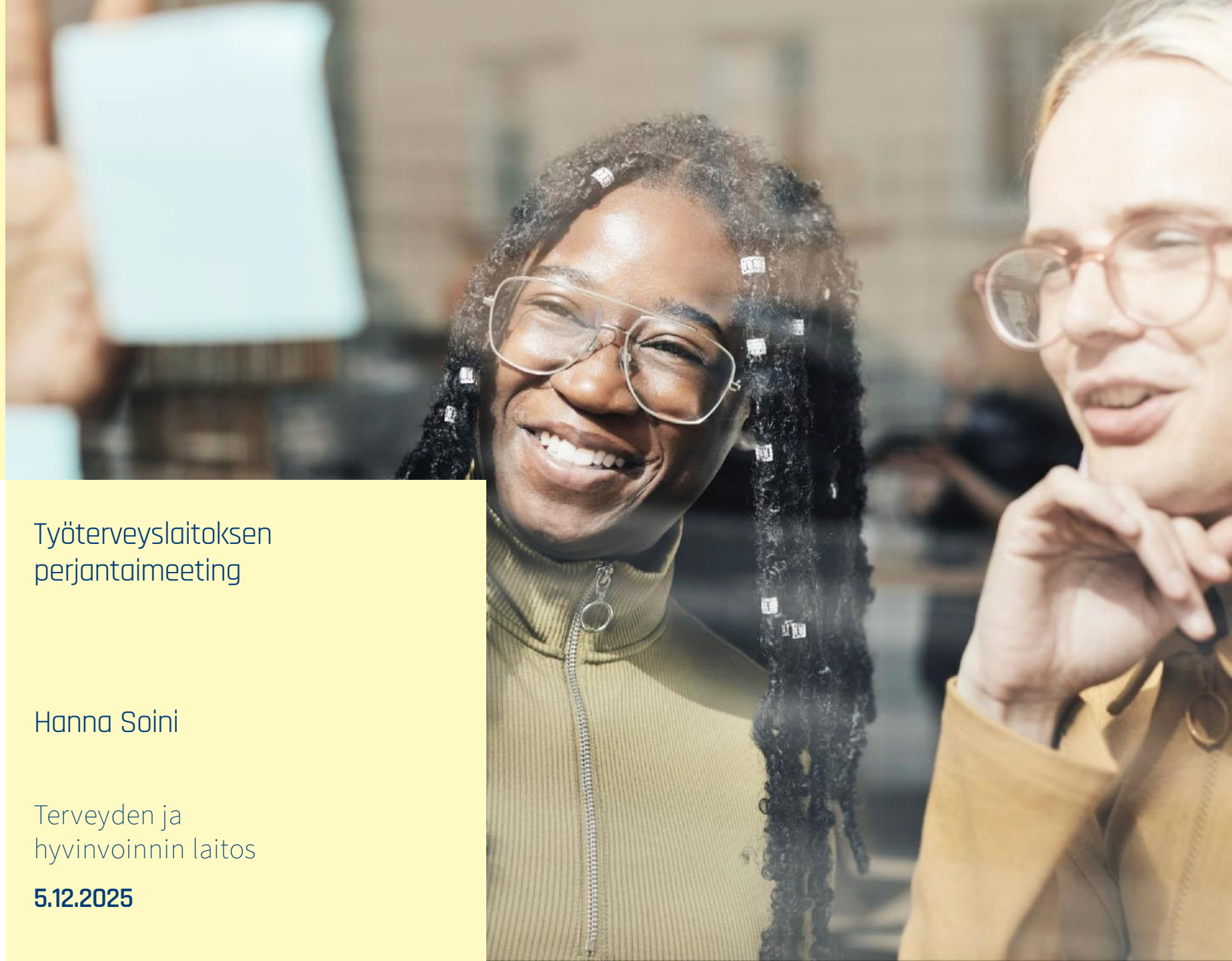
Tuberkuloosi meillä ja maailmalla

Työterveyslaitoksen
perjantaimeeting

Hanna Soini

Terveystieteiden
laitos

5.12.2025

Sidonnaisuudet

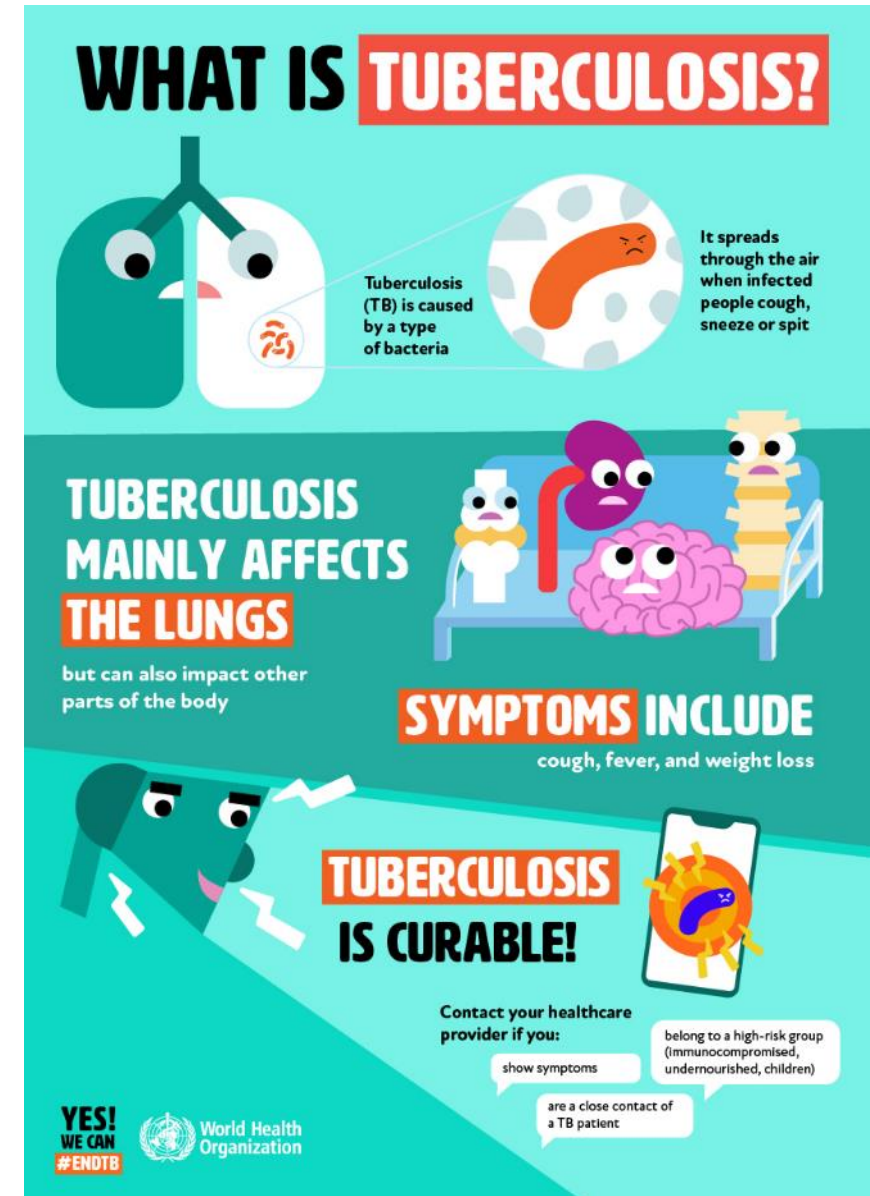
- FT, Dosentti (TY), mikrobiologi
- Johtava asiantuntija, kehittämisspäälikkö, THL, väestöosasto
- Tuberkuloosin torjunnan valtakunnallisen asiantuntijaryhmän puheenjohtaja
- Tuberkuloosin hoidon valtakunnallisen asiantuntijaryhmän jäsen
- Suomen tuberkuloosin vastustamisyhdistyksen säätiön hallintoneuvoston jäsen
- Työskennellyt tuberkuloosin torjunnan tehtävissä Suomessa, Venäjällä, Yhdysvalloissa ja Tansaniassa

Tuberkuloosi

- Ihmiskunnan historian tappavin infektioauti
- Edelleen yksi maailman yleisimmistä infektioautudeista
- Johtava kuolinsyy infektioautien joukossa
- Globaalisti 10. yleisin kuolinsyy
- Joka päivä noin 4000 ihmistä kuolee ja 29 000 ihmistä sairastuu tuberkuloosiin

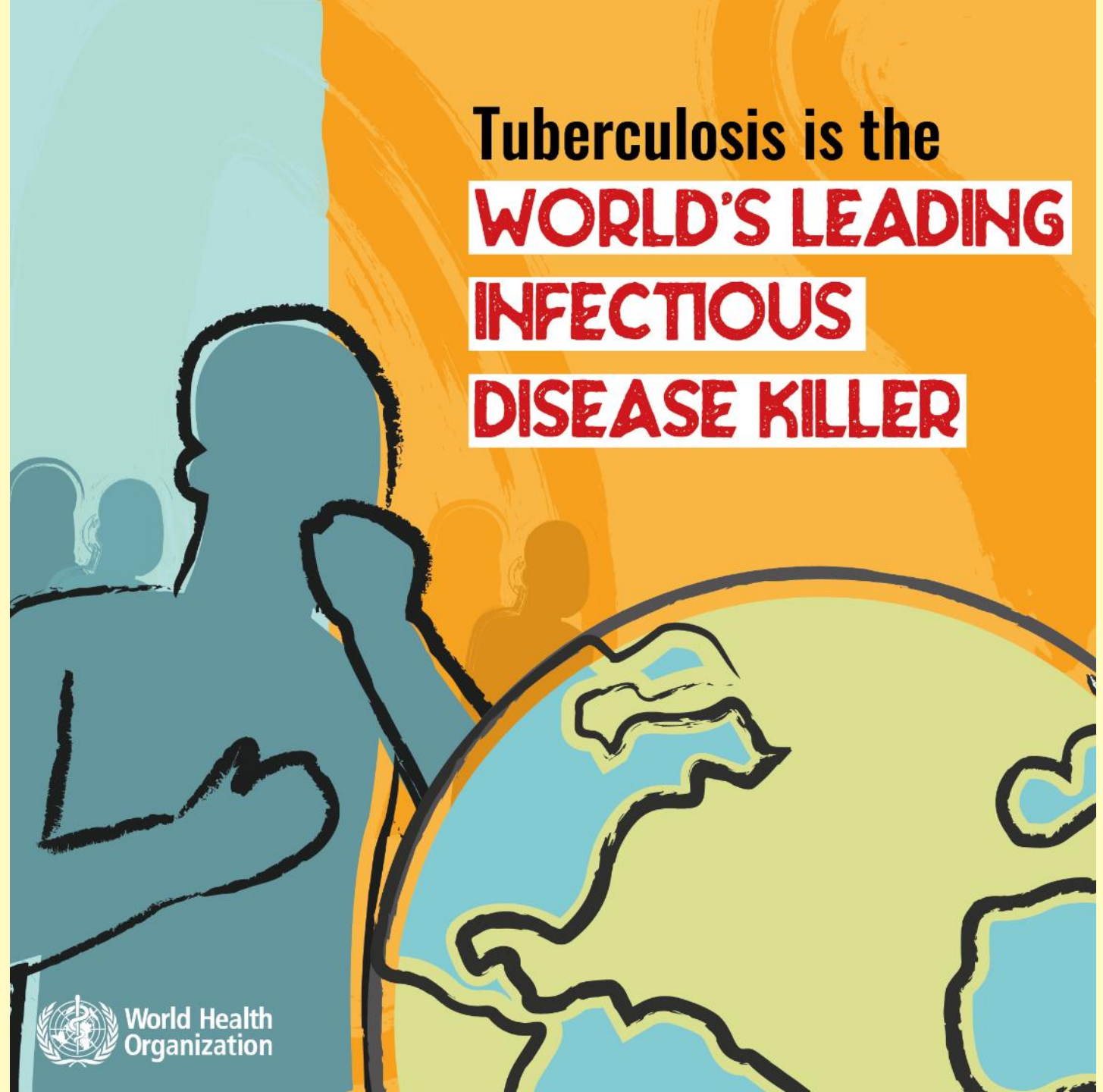
5.12.2025

Hanna Soini

Maailman tuberkuloosi- tilanne

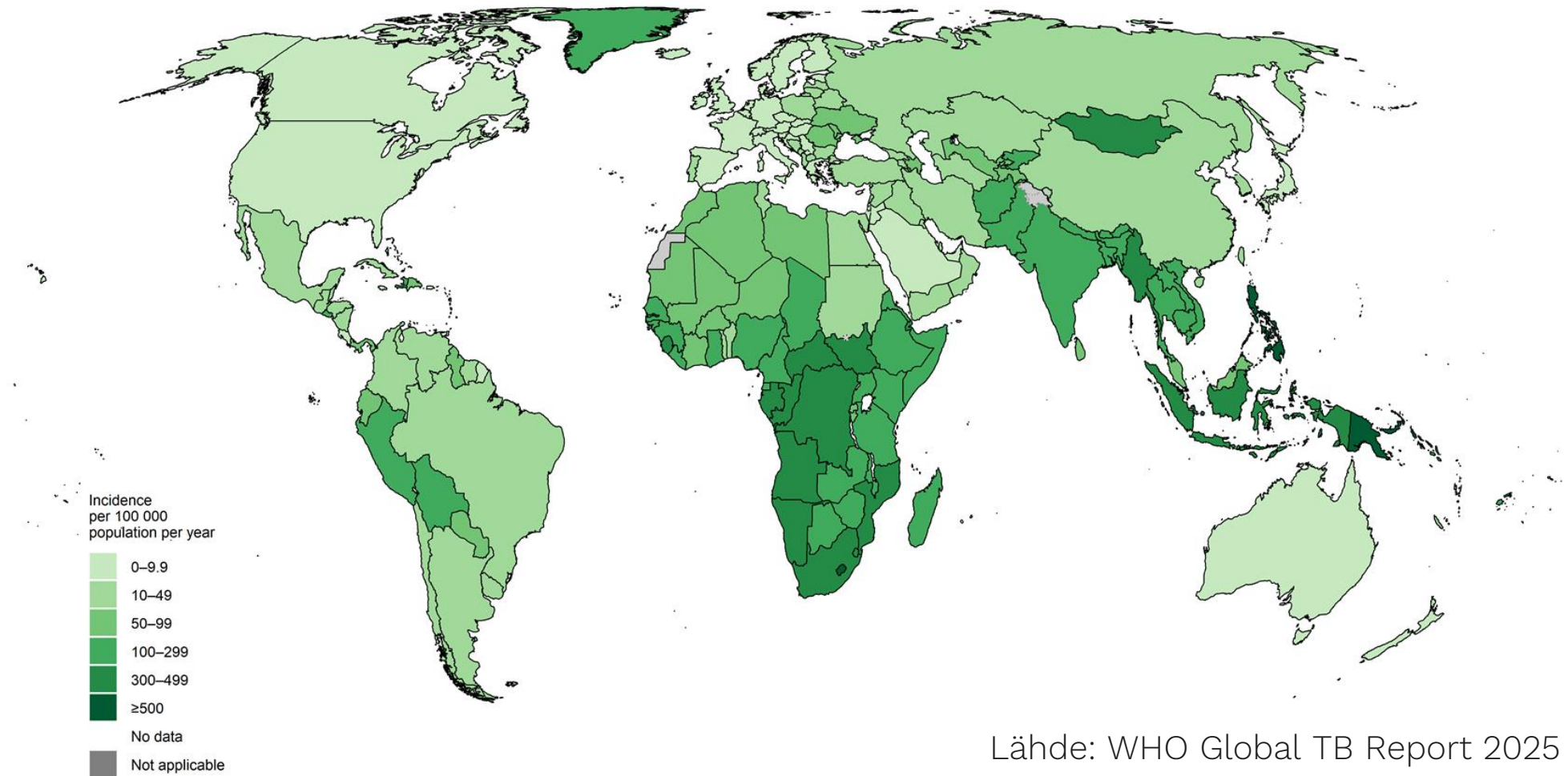

Maailman TB-tapausmäärä ennallaan

- 10,7 miljoonaa uutta TB-tapausta vuonna 2024
- Ilmaantuvuus 131/100 000
- 1,23 miljoonaa kuolemaa
- 390 000 tärkeimmille lääkkeille vastustuskykyistä MDR/RR-tapausta, aiheuttaa neljäsosan mikrobilääkeresistenssiin liittyvistä kuolemista
- 600 000 ihmisellä sekä HIV että TB, suuri osa HIV-kuolemista on tuberkuloosin aiheuttamia
- Latentti TB-infektio noin 25 % maailman väestöstä
- Eniten tautitapauksia Aasiassa ja Afrikassa yleinen myös entisen Neuvostoliiton alueella

Tuberkuloosin ilmaantuvuus 2024

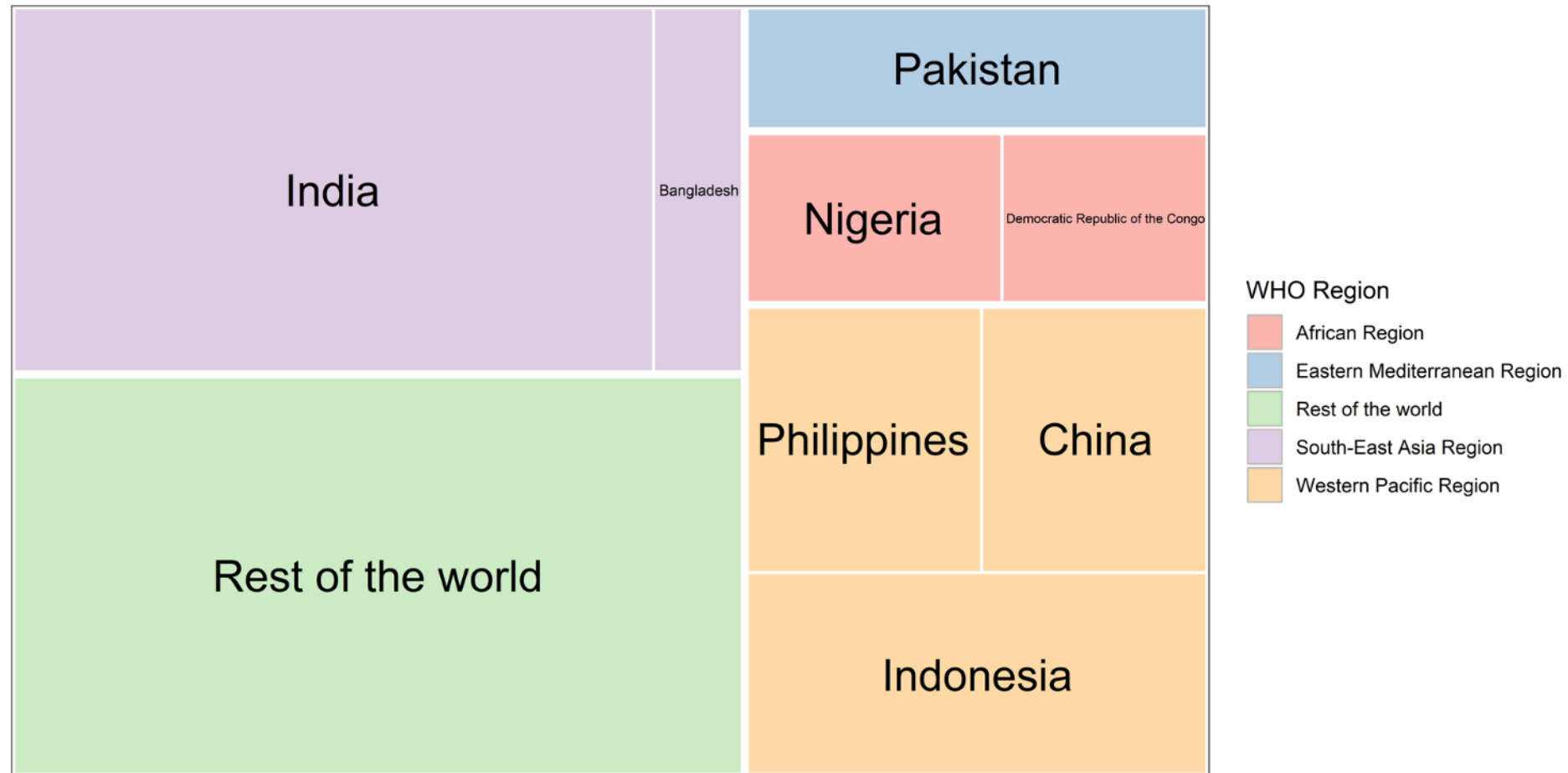
Lähde: WHO Global TB Report 2025

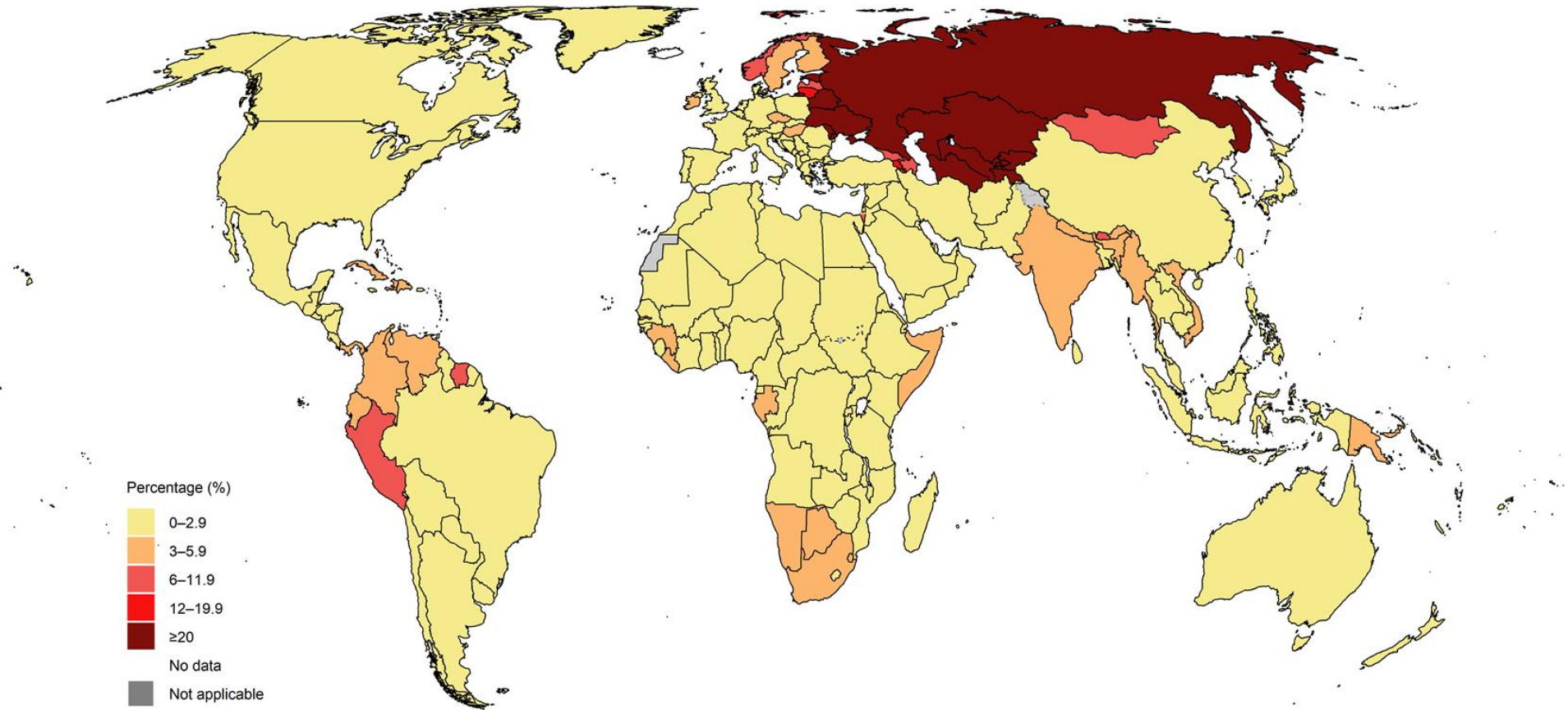
5.12.2025

Hanna Soini

8 maata – 67 % maailman tuberkuloositapauksista

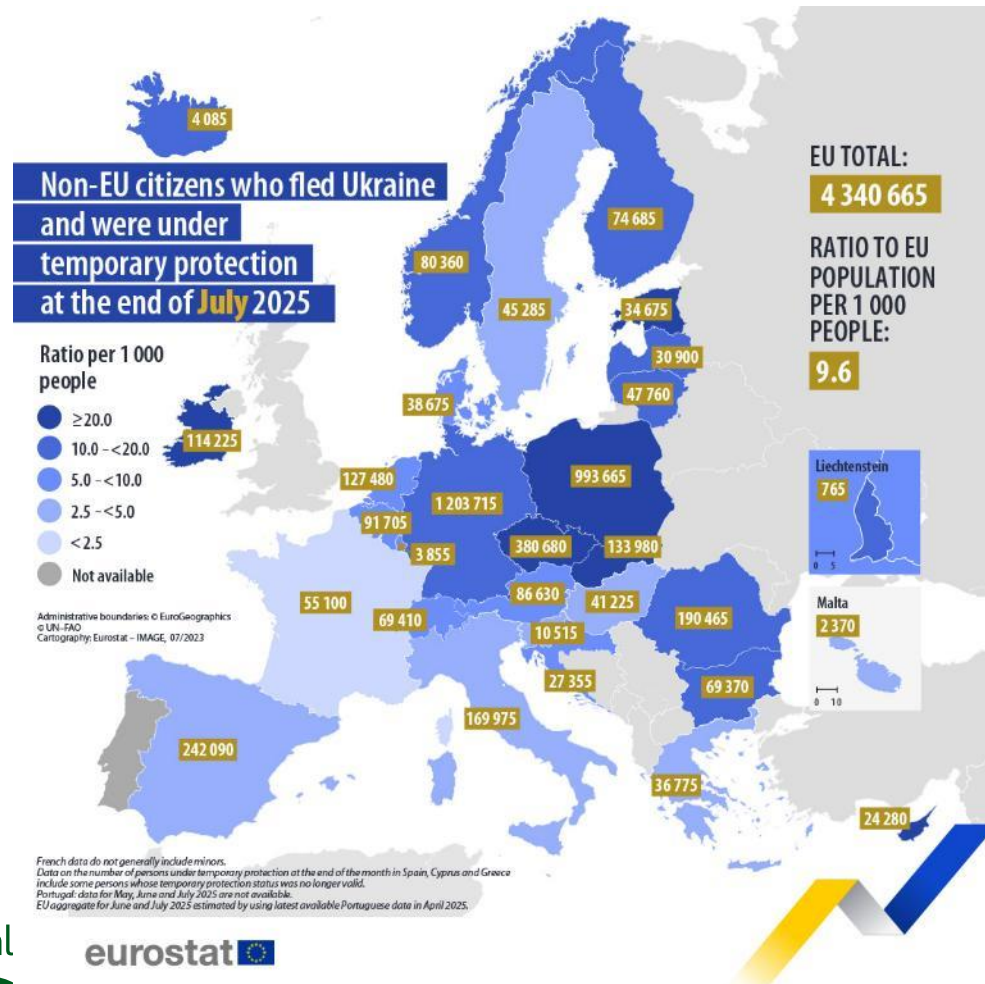

Lääkeresistenssin osuus (MDR/RR-TB) 2024

Lähde: WHO Global TB Report 2025

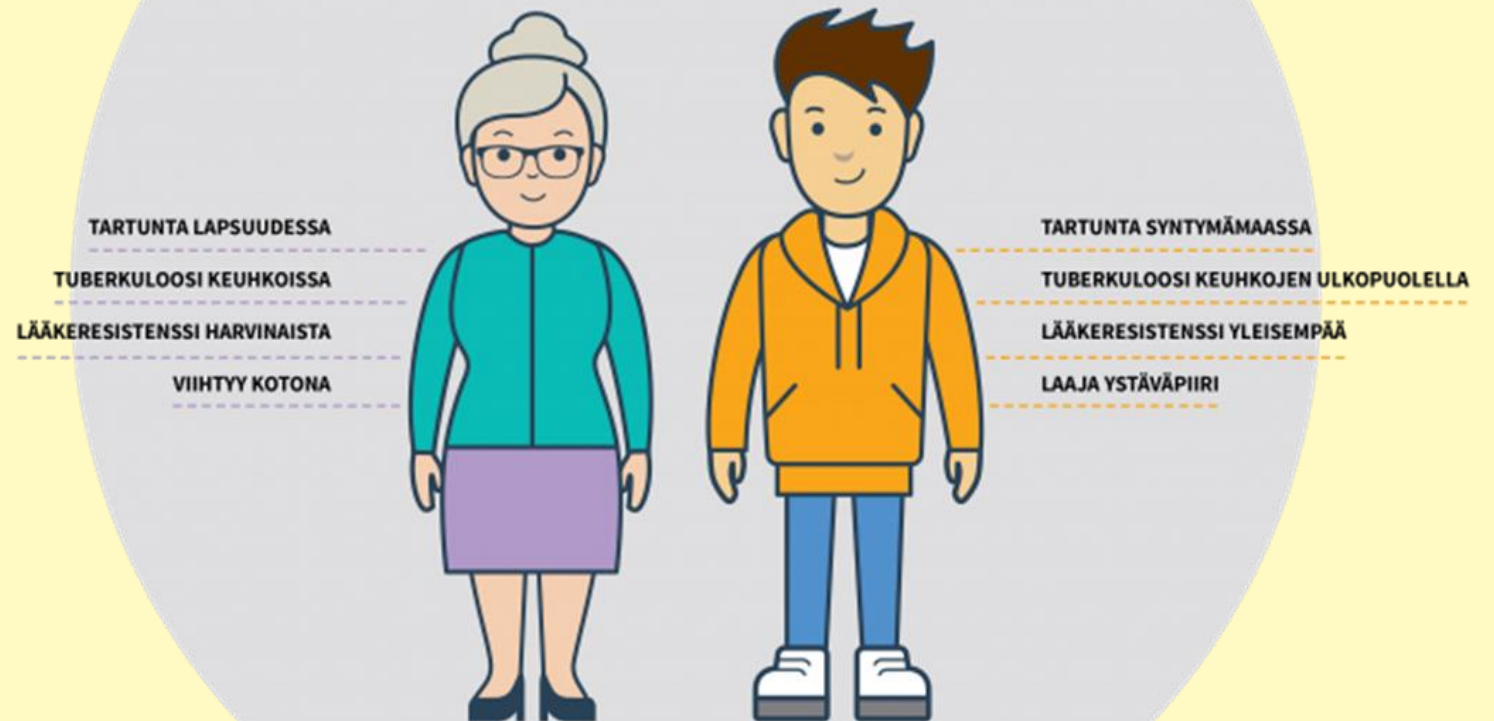
Ukrainan sota vaikuttaa Euroopan TB-tilanteeseen

- Yli 4 milj. ukrainalaista tilapäisen suojelun piirissä Euroopassa
- Suomessa yli 70 000 pakolaista
- Tuberkuloosi ja erityisesti sen lääkkeille vastustuskykyiset muodot ovat yleisiä Ukrainassa
- Suomessa TB-seulontaa tarjotaan kaikille Ukrainasta saapuville
- Suomessa TB on todettu toistaiseksi **n. 50** Ukrainasta saapuneella pakolaisella, joista **18** MDR-TB (**6** pre-XDR)

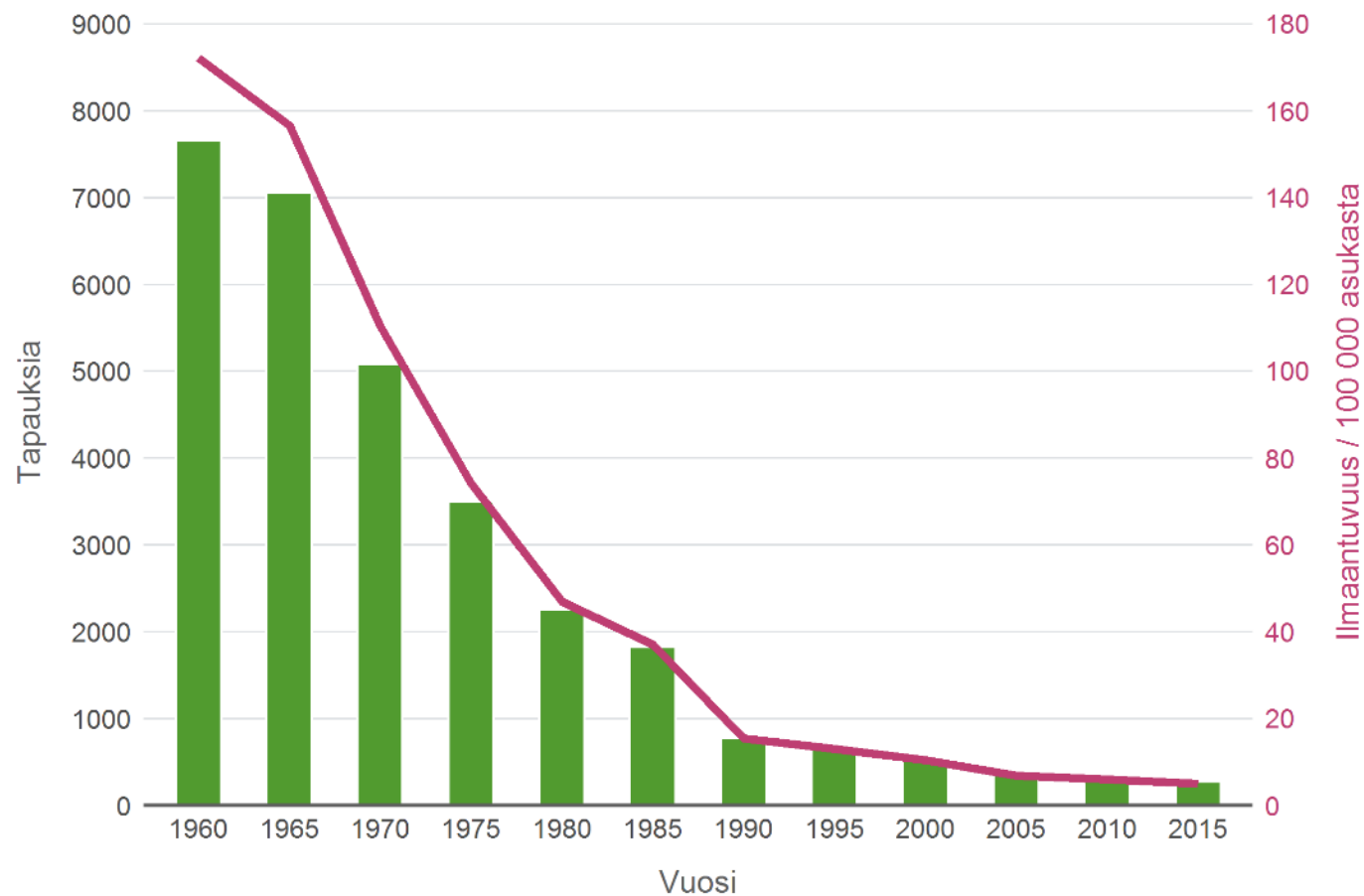
Suomen tuberkuloosi- tilanne

Tuberkuloosipotilas Suomessa

Tuberkuloosin torjunta on ollut Suomessa tehokasta

Tuberkuloosi-ilmaantuvuus Suomessa 1960–2015

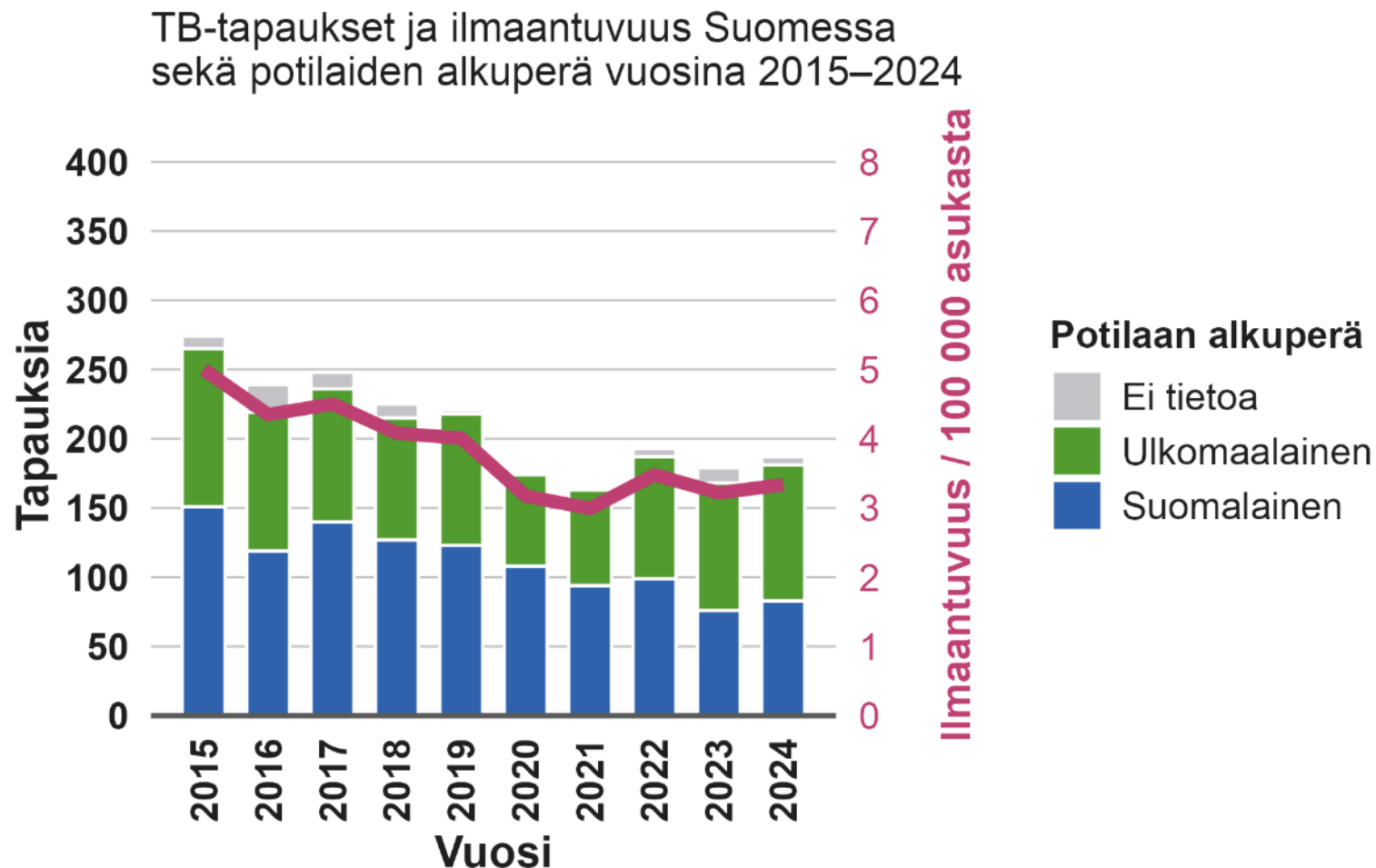
Lähde: Tartuntatautirekisteri, THL 2019

5.12.2025

Hanna Soini

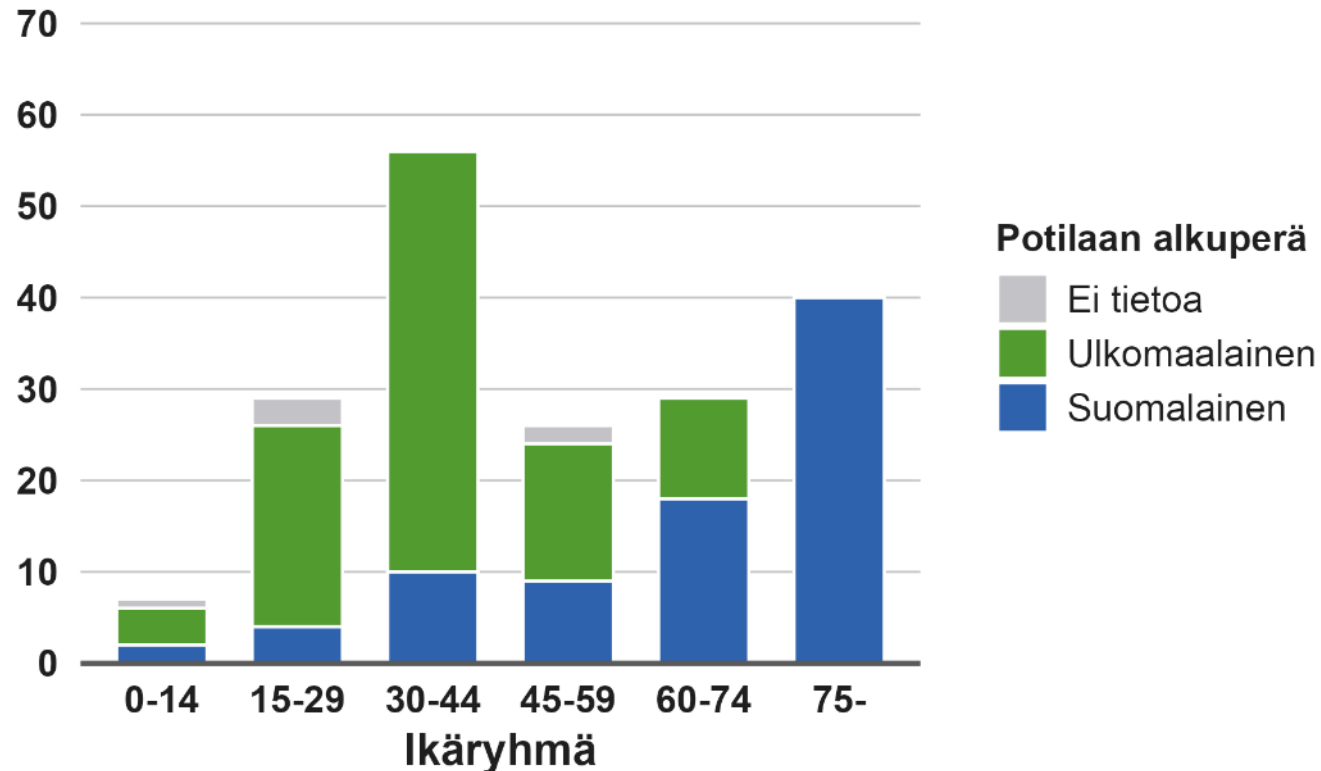
Yli puolet tuberkuloositapauksista maahanmuuttajilla

Lähde: Tartuntatautirekisteri, THL 2025

Nuorten ja työikäisten tuberkuloositapaukset pääosin maahanmuuttajilla

TB-potilaiden alkuperä ja ikäryhmät Suomessa v. 2024

Ikäjakautuma 2-93 v

Keski-ikä 51 v

- Suom. 66 v
- Ulkom. 38 v

Lähde: Tartuntatautirekisteri, THL 2025

Suomen TB-tilanteessa ei suuria muutoksia

- Vuonna 2025 (27.11. mennessä) Suomessa on todettu tuberkuloosi 140:llä potilaalla
- Ilmaantuvuus 3/100 000
- 8 MDR-TB tapausta, joista 2 pre-XDR-TB
- 2 alle 15-v lasta
- Potilaan alkuperä:
 - Suomalainen 56 (40 %)
 - Ulkomaalainen 83 (59 %)
 - Ei tietoa 1 (1 %)
- Yleisimmät syntymämaat: Ukraina, Afganistan, Nepal, Intia, Somalia, Bangladesh, Eritrea, Vietnam, Filippiinit, Thaimaa,

Tuberkuloosin riskiryhmiä Suomessa

- Keuhkotuberkuloosia sairastavan potilaan lähipiiri
- Iäkkäät henkilöt, jotka ovat saaneet TB-tartunnan lapsuudessaan
- Päihdeongelmaiset ja sosiaalisesti syrjäytyneet
- Maahanmuuttajat niistä maista, joissa TB on yleinen tauti (erit. Afrikka, Aasia, Venäjä ja Baltian maat)
- Henkilöt joilla on immuunivastetta heikentävä sairaus tai hoito (esim. HIV, biologinen lääkitys)
- Työssään tuberkuloosille altistuvat (terveydenhuolto, sosiaaliala)
- Sote-alan työntekijät TB-riskimaista

Lopuksi

- Tuberkuloosi on edelleen yksi maailman yleisimmistä infektioitaudeista
- Rahoituksen väheneminen ja Ukrainan sota vaikeuttaa tilannetta Euroopassa ja globaalisti
- Suomessa yli puolet tapauksista todetaan maahanmuuttajilla
- Suurin ikäryhmä on 30-44 –vuotiaat
- Suomeen rekrytoidaan sote-työvoimaa TB-riskimaista – TB-seulonta on tärkeää

5.12.2025

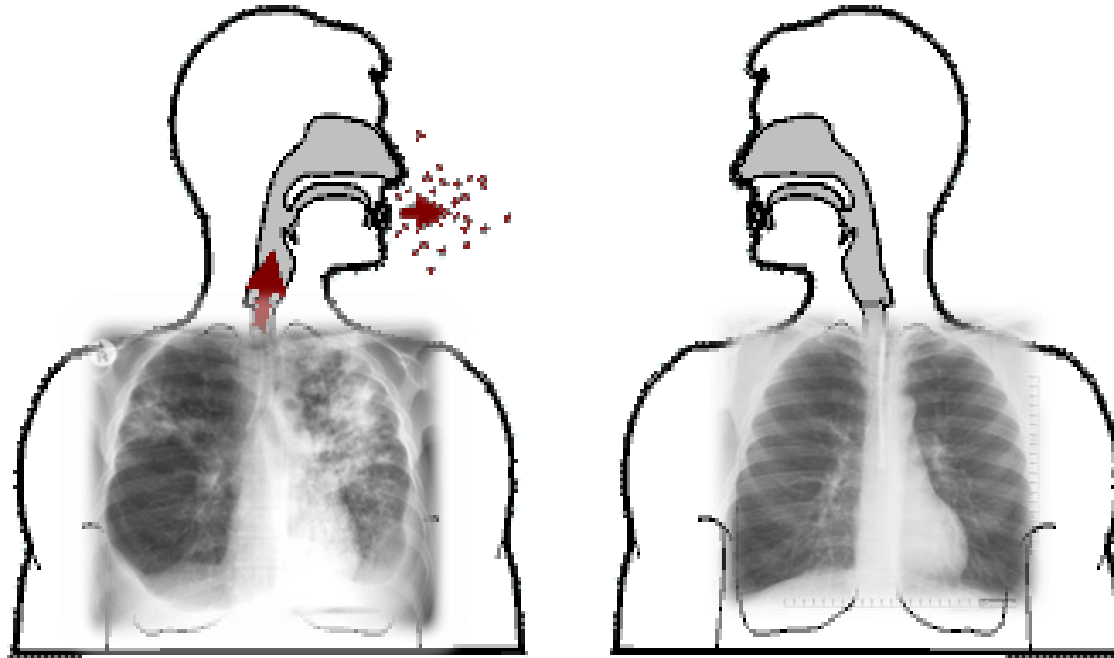

Hanna Soini

Tuberkuloosi (TB) tarttuu hengitysilman välityksellä ihmisestä toiseen

Bing, cough aerosol

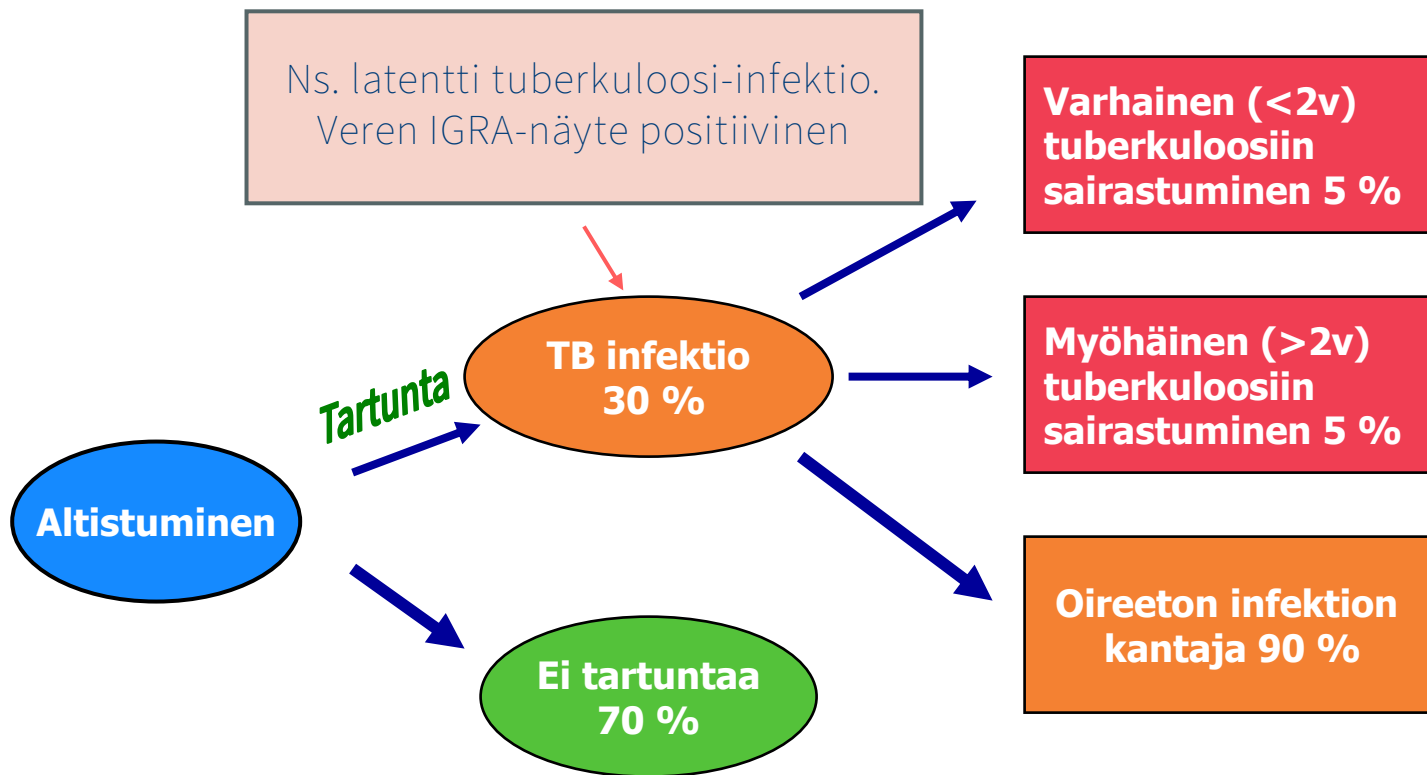
Altistumista tapahtuu, kun oleskelee samassa sisätilassa tartuttavaa tuberkuloosia sairastavan henkilön kanssa.

Mikroskooppikuva fluoresenssi-auramiinivärjäys

HUSLab / Sini Lahtinen

Tuberkuloosi tarttuu melko huonosti ja vain osa aikuisista, joilla on normaali vastustuskyky sairastuu

Oireet kehittyvät yleensä hitaasti viikkojen kuluessa

Keuhkotuberkuloosin oireita

- pitkittynyt yskä (>3 viikkoa)
- liman nousu keuhkoista
- veriset yskökset
- rintakipu
- hengenahdistus

Muun tuberkuloosin oireita

imusolmuke kaulalla, märkäpaise, nivelkipu, selkäkipu, vatsakipu, päänsärky, sekavuus

Yleisoireita

- kuumeilu
- yöhikoilu
- tahaton laihtuminen
- väsymys
- ruokahaluttomuus

Tuberkuloosi.fi / TB oppaat 2017

Muista epäillä tuberkuloosia erityisesti, kun...

- Potilas on kotoisin/oleskellut pitkään tuberkuloosin riskimaassa (Maahanmuuttaneet ja maakohtainen suositus tartuntatautien seulontaan – THL) tai muutoin altistunut tuberkuloosille.
- Rtg-kuvassa on keuhkojen ylälohkoihin painottuvaa infiltraattia tai ontelomuodostusta.
- Potilaalla on veriysköksiä tai rumanvärisiä ysköksiä.
- Pneumonia ei parane kliinisesti tai radiologisesti.

1. Keuhkojen röntgenkuva

2. KONSULTOI: erikoissairaanhoitoa herkästi välittömästi

3. Yskösten TB-värjäys ja -viljely x 3 ja TbNhO x 1-2, HivAbAg

TT-lain 55§ - Terveystilan selvitys hengityselinten tuberkuloosista työtehtävää varten

Työnantajan on vaadittava työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tämä sairasta hengityselinten tuberkuloosia, jos on perusteltu syy epäillä työntekijän sairastavan hengityselinten tuberkuloosia ja työntekijä on sellaisissa tehtävissä, joissa hengityselinten tuberkuloosin leviämisen seuraukset ovat tavanomaista vakavammat. Selvitys on vaadittava myös harjoittelijoilta ja muilta vastaavilta henkilöiltä, jotka toimivat työpaikalla ilman palvelussuhdetta. Työnantajan on vaadittava tällaiselta henkilöltä selvitys ennen palvelussuhteen alkamista tai silloin, kun työssä olon aikana on perusteltu syy epäillä, että tämä sairastaa hengityselinten tuberkuloosia. Perusteltu syy on pitkäaikainen tai toistuva oleskelu maassa, jossa tuberkuloosi on yleinen tai muu erityinen altistuminen tuberkuloosille.

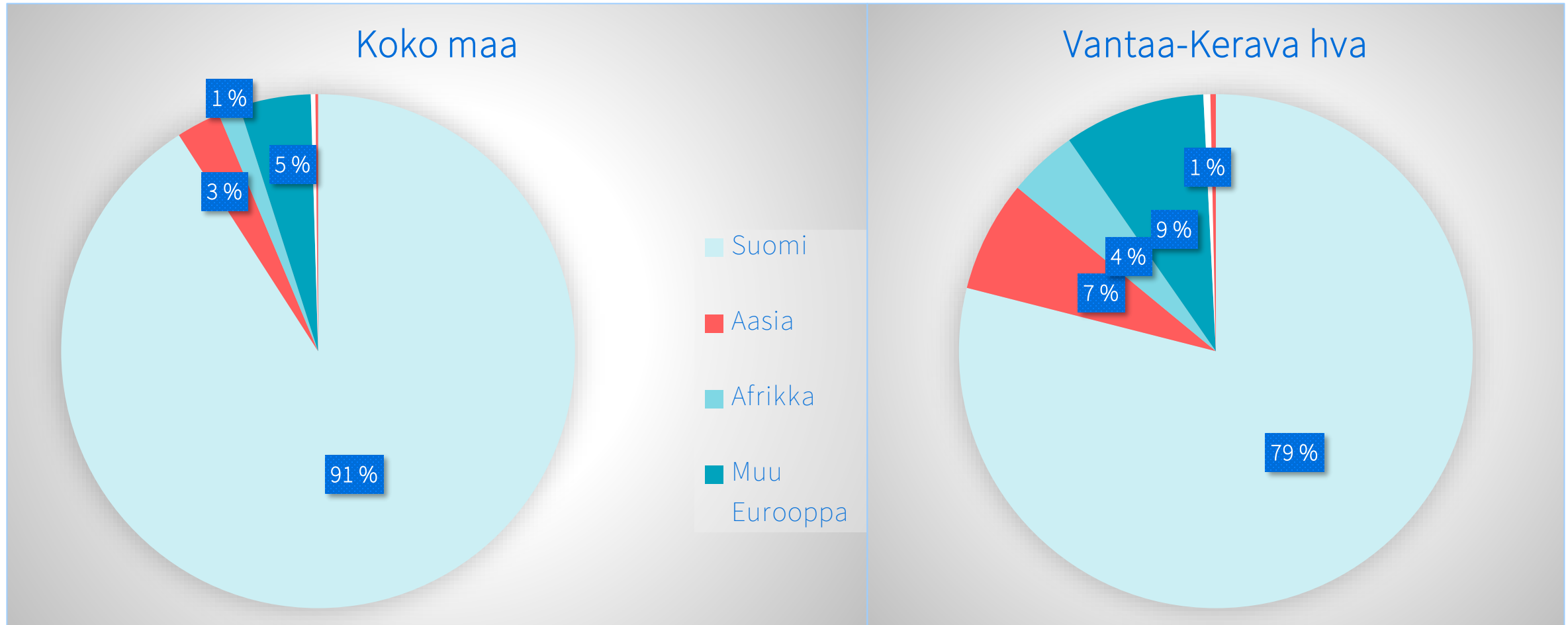
Ennen kuin työntekijä on esittänyt 1 momentissa tarkoitetun hengityselinten tuberkuloosia koskevan selvityksen, hän ei saa toimia:

- 1) sosiaalihuollon tai terveydenhuollon toimintayksiköissä;
- 2) alle kouluikäisten lasten hoitotehtävissä.

Työnantajalla on oikeus käsitellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön terveystilaa koskevia tietoja tämän suostumuksella yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain, työterveyshuoltolain ja henkilötietolain mukaisesti.

Työntekijöiden syntymämaat 2023 Terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialalla

Yhteensä: 438 115 työntekijää
Ulkomailla syntyneitä: 39 903

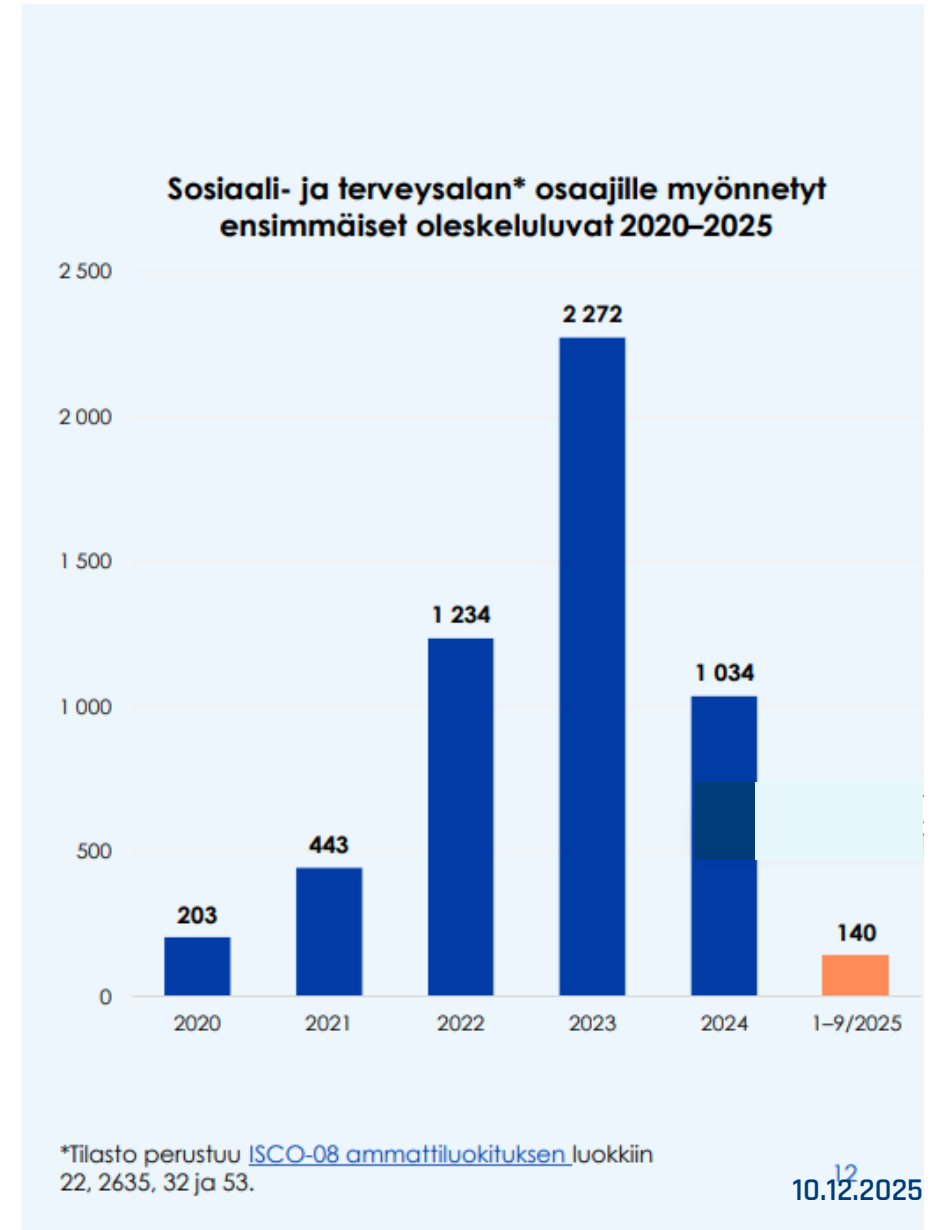
Maahanmuuttovirasto 3/2025: Maahanmuutto Suomeen, kansainvälinen rekrytointi

Sosiaali- ja terveysalan osaajien määrä selvässä laskussa

- Julkisen sektorin, ja erityisesti hyvinvointialueiden, heikko taloustilanne⁷ on vaikuttanut merkittävästi sosiaali- ja terveysalan osaajien uusiin kansainvälisiin rekrytointeihin ja siten myönnettyjen ensimmäisten oleskelulupien määrään. Sosiaali- ja terveysalan osaajille myönnettyjen ensimmäisten oleskelulupien määrä nousi ennätyskorkeaksi vuonna 2023, mutta kääntyi selvään laskuun viime vuonna.
- Tammi-syyskuussa 2025 sosiaali- ja terveysalan osaajille myönnettiin yhteensä 140 ensimmäistä oleskelulupaa, mikä on 86 % vähemmän kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana (994 lupaa). Selvästi eniten oleskelulupia on kuluvan vuoden aikana myönnetty edelleen Filippiinien (84 kpl) kansalaisille.
- Tasaisella päätöstahdilla vuonna 2025 myönnettyjen oleskelulupien määrä tulisi jäämään vuoden 2020 tason alapuolelle.
- Sosiaali- ja terveysalan osaajille myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat jakautuvat eri puolille Suomea. Suurista kaupungeista eniten oleskelulupia myönnettiin Espooseen (30 kpl). Muihin suuriin kaupunkeihin on myönnetty ainoastaan yksittäisiä oleskelulupia.

7. Hyvinvointialueiden talous, Valtiovarainministeriö

Toimintamalli 555 tarkastusten toteuttamisesta 2023

Iiris Rajalahti, asiantuntijalääkäri

Hanna Soini, johtava asiantuntija

Irmeli Lindström, ylilääkäri

Työterveyslaitos

Ilse Rauhaniemi, johtava työterveyslääkäri

Niina Honkonen, vastaava työterveyslääkäri

Jukka Pitkänen, ylilääkäri, yritysterveys

Terveystalo

Kirsi Valtonen, tartuntataudeistavastaava lääkäri

Päivi Häkkinen, tartuntatautien terveydenhoitaja

www.ttl.fi/tuberkuloosi

Ongelmia:

Kenen vastuulla
tarkastusten
järjestäminen on?

Kuka valvoo
tarkastusten
toteutumista?

Onko mahdollisuutta
Kela-korvauksiin?

Kelpaavatko
ulkomailla tehdyt
tarkastukset ja
röntgenkuvat?

Suuri määrä vaihtuvia
työntekijöitä, jotka eri
työnantajien
palveluksessa

Milloin tarvitaan
uusintatarkastuksia?

Kenellä on vastuu tuberkuloosiselvitysten järjestämisestä?

1. Tuberkuloosiselvityksen toteuttaminen on aina työnantajan vastuulla. Työnantaja voi olla myös vuokrafirma, yksityinen palveluntuottaja tai muu alihankkija. Velvoite koskee myös harjoittelijoiden valintaa.
2. Suositellaan, että työntekijöiden tarkastukset tehdään työterveyshuollossa ja opiskelijoiden ja harjoittelijoiden tarkastukset opiskelijaterveydenhuollossa.
3. Lisäksi hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää tarkastukset (tartuntatautilaki 9§, terveydenhuoltolaki 13§ ja 22§). Opiskelijoiden tarkastukset voidaan tarvittaessa ohjata hyvinvointialueen terveysasemalle.
4. Tarkastukset ovat maksuttomia tutkittaville (asiakasmaksulaki 5§ 4 kohta).

Kenelle tehdään arvio tarkastuksen tarpeellisuudesta?

- Työntekijöille, harjoittelijoille ja opiskelijoille, jotka on valittu toimimaan sellaisissa tehtävissä, joissa tuberkuloosin leviämisen seuraukset ovat tavanomaista vakavammat:

- 1) sosiaalihuollon tai terveydenhuollon toimintayksiköissä
- 2) alle kouluikäisten lasten hoitotehtävissä

Tarkastukset ovat tarpeellisia henkilöille, jotka työskentelevät useammin kuin satunnaisesti samoissa huonetiloissa ja voivat mahdollisesti olla lähietäisyydellä hoidettavista lapsista, vanhuksista tai sairaista. Koskee myös kotihoidon työntekijöitä.

- Ei tarvita, jos henkilö on oireeton ja hän esittää 2 vuoden sisällä tehdyn lausunnon tarkastuksesta.

www.ttl.fi/tuberkuloosi

Milloin tarvitaan uusintatarkastus?

- Kun työntekijä ja harjoittelija vaihtaa työ- tai harjoittelupaikkaa ja edellisestä tarkastuksesta on kulunut yli 2 vuotta.
- Tuberkuloosin riskimaahan tehdyn matkan jälkeen, jos työntekijä
 - on ollut tekemisissä tuberkuloosia sairastavien henkilöiden kanssa
 - työskennellyt terveydenhuollossa TAI
 - oleskelu on kestänyt yli 3kk
- Työntekijä on muutoin altistunut tuberkuloosille.
- Työntekijän on välittömästi hakeuduttava työterveyshuoltoon, mikäli hänellä on tuberkuloosin oireita

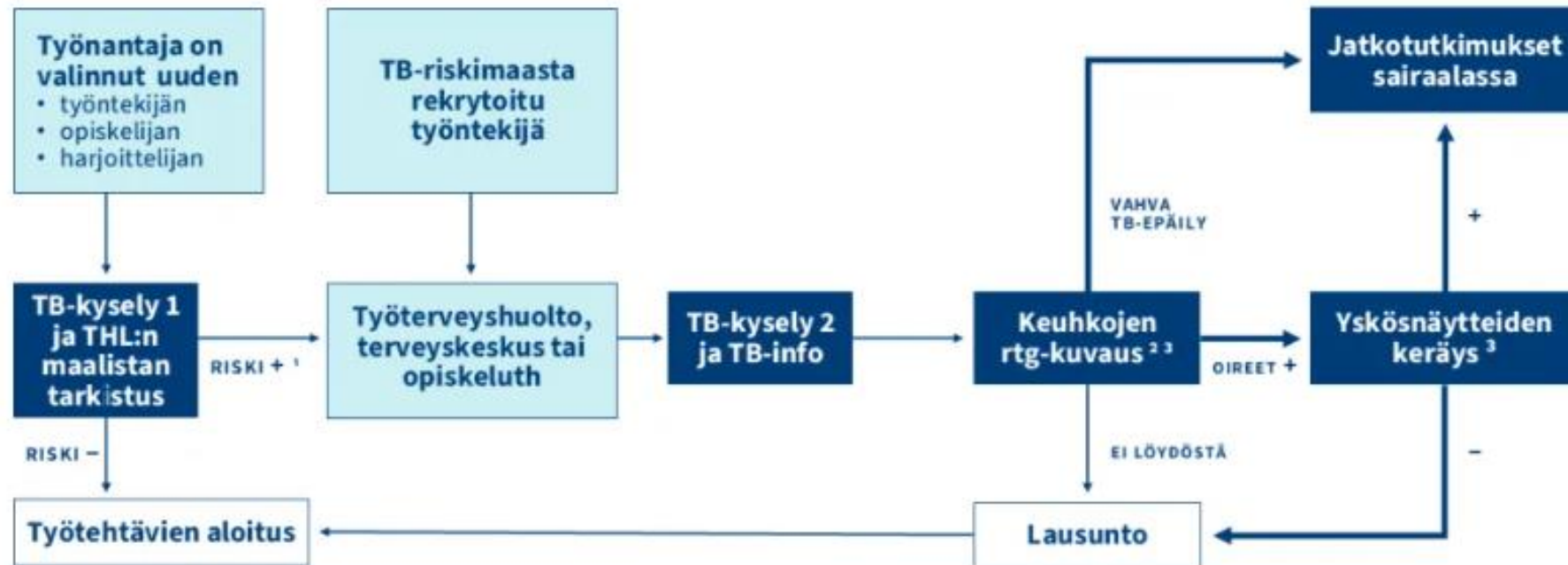
www.ttl.fi/tuberkuloosi

Päivitys 2025: Mitä uutta?

- Uusien työntekijöiden tarkastukset Kela 1-luokassa 1.1.2026 alkaen. [Kela alkaa korvata työterveyshuollon kustannuksia heti työsopimuksen solmimisen jälkeen | Ajankohtaista | Kela](#)
- Rekrytoitaessa työvoimaa tuberkuloosin riskimaista suositellaan tarkastusta ja keuhkojen röntgenkuvausta Suomessa riippumatta lähtömaassa tehdyistä selvityksistä.
- Tuberkuloosikysely 1 päivitetty siten, että työnantajaa ohjataan selvittämään THL:n maalistalta riskimaat (Uusi linkki: [Maahanmuuttaneet ja maakohtainen suositus tartuntatautien seulontaan – THL](#)).
- Keuhkokuvaa ei tarvita tuberkuloosipotilaita matalan TB-ilmaantuvuuden maissa hoitaneiden työntekijöiden kohdalla, jos hengityssuojainten (FFP2/3) käyttö on ollut terveydenhuollon ammattilaisen arvion mukaan asianmukaista.
- UKK-listaa päivitetty.

www.ttl.fi/tuberkuloosi

Toimintamallin kaavio: pykälän 55 mukaisten tarkastusten suorittaminen työntekijöille

¹ Jos oireeton henkilö esittää lausunnon kahden vuoden sisällä tehdystä tarkastuksesta, uutta tarkastusta ei tarvita.

² Raskaana oleville oireettomille henkilöille tehdään kuvaus raskauden viimeisen kolmanneksen aikana.

³ Tarvittaessa konsultoidaan keuhko- tai infektiolääkäriä jatkotoimista ja siitä, voiko henkilö aloittaa työn.

Maahanmuuttaneet ja maakohtainen suositus tartuntatautien seulontaan - THL

Neuvonta kaikissa terveystarkastuksissa

- TB:n tarttuminen
- TB:n oireet:
 - >3 vko kestänyt yskä, limaiset yskökset, veriset yskökset,
 - kuumeilu, laihtuminen, ruokahaluttomuus, poikkeava yöhikoilu, rinta/kylkikipu, kyhmyruusu, imusolmukesuurentumat, paiseet, yleiskunnon lasku
- Varhainen tutkimukseen hakeutuminen työterveyshuoltoon tai terveysasemalle!
- Tutkimukset ja hoito ovat ilmaisia Suomessa

www.tuberkuloosi.fi

Tulosta: Tuberkuloosi – mitä se on opas

([TB-oppaat - tuberkuloosi.fi](http://TB-oppaat-tuberkuloosi.fi))

Työterveyshuollon rooli: sotealan ja varhaiskasvatuksen työpaikat

- Työterveyshuollon on tärkeää muistuttaa työnantajia heidän vastuusta koskien 55 §:ää
- Tarkastuksista on neuvoteltava laadittaessa sopimuksia ja toimintasuunnitelmia, myös uusien työntekijöiden tarkastukset Kela 1-luokassa 1.1.2026 alkaen.
- Työntekijöiden tarkastukset suositellaan toteutettavaksi työterveyshuollossa, jolloin työnantaja maksaa tarkastukset. Myös hyvinvointialueilla velvollisuus tehdä tarkastuksia.
- Neuvoteltava työnantajan kanssa myös siitä, minne työntekijät hakeutuvat tutkimuksiin pitkittyneiden hengitystieoireiden vuoksi.

www.ttl.fi/tuberkuloosi

FILHA kysely 10/2025:

Kolmen ison hyvinvointialueen infektioyksikön vastauksia

**Onko erikoissairaanhoidon
jatkotutkimuksiin ohjattu henkilöitä ttl 55§
TB tarkastusten perusteella?**

3 Kyllä

Kuinka monta tapausta vuodessa?

Ei tietoa

Ei tietoa

Noin 50/v.

Onko alueellanne ttl 55§ TB tarkastusten
jatkotutkimuksissa todettu uusia
tuberkuloositapauksia?

2 Kyllä

1 Ei

Arvio lukumäärästä 5:n vuoden ajalta

0

2

Mitä seuraavaksi liittyen 55?

- Tartuntatautilain päivitys on lähdössä lausuntokierroksille, mahdollisesti voimassa noin vuoden kuluttua.
- Tämän jälkeen THL ja TTL päivittää ohjeistuksen tarkastusten suorittamisesta.
- Ennakkotietojen mukaan vastuut ja velvollisuudet ovat paremmin määritelty uudessa laissa.
- IGRA-testin käyttöä arvioidaan ajankohtaisesti tuberkuloosin torjunnassa Suomessa.